12.10.2016

Eduskunnan talousvaliokunta
ymv@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö HE 162/2016 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ENERGIATEHOKKUUSLAIN MUUTTAMISESTA

Motiva Oy kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto em. hallituksen esitykseen. Seuraavassa esitämme näkemyksiämme, jotka koskevat esityksen sisältämiä energiatehokkuusdirektiivin 6 artiklan mukaisia julkisia hankintoja.

Julkisilla hankinnoilla on merkittävä rooli ja potentiaali energiatehokkuus- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Pidämme hyvänä, että julkisia hankintoja koskevat velvoitteet lisätään energiatehokkuuslakiin.

Näkemyksemme mukaan lain tuloksellinen toimeenpano ja sen tavoitteiden saavuttaminen edellyttävät hankintojen strategisen merkityksen ymmärryksen vahvistamista, osaamisen ja hankintojen suunnitelmallisuuden kehittämistä sekä energiatehokkaiden hankintojen neuvontapalvelun jatkuvuuden ja resurssien turvaamista. Siksi ehdotamme mainittujen seikkojen sisällyttämistä lakiesitykseen.

Neuvonta edistää energiatehokkaita hankintoja

Lakiesityksen nykytilakuvauksessa on mainittu Valtioneuvoston periaatepäätös kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen (cleantech-ratkaisut) edistämisestä julkisissa hankinnoissa. Periaatepäätös velvoittaa valtion hankintayksiköitä hyödyntämään mm. kestävien julkisten hankintojen neuvontapalvelun tietopankkia ja elinkaarikustannusten laskentaa. Muille julkisille hankintayksiköille periaatepäätös on suositus.

Periaatepäätöksessä mainittu hankintojen neuvontapalvelun tietopankki on toiminut Motivassa vuodesta 2012. Motiva on yhteistyössä yritysten ja hankintayksiköiden kanssa laatinut hankintaohjeita ja suositusluonteisia esimerkkikriteereitä yhteensä 16 tuoteryhmälle. Vuonna 2016 valtion hankekohtainen rahoitus neuvontapalvelun toimintaan on vähentynyt kolmasosaan aiemmasta. Kestävien ja energiatehokkaiden julkisten hankintojen vaikuttavuuden vahvistaminen edellyttää jatkossakin keskitettyä neuvontaa, tuoteryhmäkohtaisia ohjeita ja työkaluja. Tämä on kansantaloudellisesti kustannustehokasta ja tukee julkisilla hankinnoilla tavoiteltavaa vaikuttavuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi alkuvuodesta 2016 päivitetyt ohjeet energiatehokkuuden huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa. Suositusluontoisissa ohjeissa energiatehokkuusdirektiivin hankintoja koskevat velvoitteet on selkeästi kuvattu. Motiva on valmentanut kuntia työ- ja elinkeinoministeriön ohjeiden soveltamisessa ja energiatehokkuuden ohjeellisten viitearvojen hyödyntämisessä julkisissa hankinnoissa. Kokemuksemme mukaan julkiset hankintayksiköt tarvitsevat käytännönläheistä ajankohtaista tietoa energiatehokkuuskriteereistä ja tuotteiden valmistajien sekä palveluntarjoajien valmiuksista. Lakiehdotuksen hankintoja koskevan pykälän soveltaminen hankintayksiköissä edellyttää tuoteryhmäkohtaisten hankintaohjeiden ja -kriteereiden

Motiva Oy
Urho Kekkosen katu 4-6 A
PL 489
00101 Helsinki
Puhelin 09 6122 5000
www.motiva.fi

Motiva Oy
Urho Kekkosen katu 4-6 A
P.O. Box 489
FI-00101 Helsinki
Tel. + 358 9 6122 5000
www.motiva.fi

Y 1629255-4 – Kotipaikka Helsinki
VAT No. FI16292554 – Domicile Helsinki

laatimista myös jatkossa, jotta ekosuunnitteluasetuksissa olevia viitearvoja voidaan hyödyntää hankintojen suunnittelussa.

Näemme ehdottoman tärkeänä että keskitetyn neuvonnan resurssit turvataan hankerahoitusta pysyvämmin.

Esityksen vaikutukset

Kuten lakiesityksen perusteluissa todetaan, valtion yhteishankinnat ja toimitiloihin kohdistuvat hankinnat muodostavat melko pienen osuuden julkisten hankintojen ostovoimasta. Sekä energiatehokkuusdirektiivin että edellä mainitun valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoitteena on, että koko julkinen sektori toimii muille hyvänä esimerkkinä ja katalyyttina hankkiessaan markkinoilla olevia energiatehokkaimpia ratkaisuja. Jotta kansalliset energiatehokkuustavoitteet toteutuvat, on tärkeää edistää energiatehokkaimpien vaihtoehtojen hankintoja myös alue- ja paikallistason hankinnoissa sekä EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa, joita Valtioneuvoston periaatepäätös kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen (cleantech-ratkaisut) edistämisestä koskee vain suosituksena. Tämä edistäisi myös alueiden kilpailukyvyn ja elinvoimaisuuden kehittymistä. Kunta-alan vapaaehtoinen energiatehokkuussopimus tukee omalta osaltaan hankintojen energiatehokkuustavoitteiden toimeenpanoa. Systemaattinen energiatehokkuutta edistävä hankintatoiminta ja sen vaikutusten arviointi on kuitenkin puutteellista sekä kunta- että aluetasolla. Arviomme mukaan alue- ja paikallistason hankinnoissa sekä EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa tarvitaan systemaattista neuvontaa ja sen mahdollistavaa riittävää resursointia, jotta ~~e~~nergiatehokkaiden hankintojen säästöpotentiaali on mahdollista saavuttaa. Hankintojen energiatehokkuuden parantaminen koko julkisella sektorilla vaikuttaa sekä EU:n energiatehokkuusdirektiivin että myös EU:n Suomelle taakanjakosektorille asettamien CO_2-päästötavoitteiden saavuttamiseen.

Toistaiseksi ei ole saatavilla tietoa siitä, miten energiatehokkuustavoitteet ovat toteutuneet valtion hankintayksiköiden hankinnoissa ja mitkä niiden vaikutukset ovat olleet. On myös epäselvää kuinka laajasti Hansel Oy:n kilpailuttamat puitejärjestelyt antavat hankintayksiköille vaihtoehdon valita energiatehokkaimmista ratkaisuista ja suosivatko hankintayksiköt niitä. Tämän selvittäminen olisi tarpeen ja perusteltua.

Suomessa on energiatehokkaita tuotteita ja palveluja tarjoavia edelläkävijäyrityksiä, jotka hyötyisivät siitä, että julkisissa hankinnoissa tavoiteltaisiin energiatehokkuudeltaan optimaalisia ratkaisuja myös valtion keskushallinnon ulkopuolella. Toteuttamalla eri sektoreilla esimerkillisiä hankintoja saadaan konkreettisia referenssejä toiminnan tueksi. Tällöin voitaisiin vaikuttaa positiivisesti kotimaisten puhtaan teknologian yritysten liiketoimintaan ja kilpailukykyyn sekä Suomessa että kansainvälisillä markkinoilla. Monissa kunnissa ja alueilla onkin kiinnostusta ja innostusta tällaisten energiatehokkaiden laitteiden ja palvelujen hankintaan sekä osana vapaaehtoista kuntien energiatehokkuussopimusta että laajemminkin resurssiviisauden edistämisessä ns. edelläkävijäkunnissa (FISU). Nämä kunnat ja alueet tarvitsevat kuitenkin hankintojensa toteuttamiseen asiantuntemusta ja neuvontaa, jota keskitetty ja riittävästi resursoitu neuvontapalvelu voisi vaikuttavasti tarjota.

Kustannustehokkuuden määrittely

Lakiehdotuksen perusteluissa avataan kustannustehokkuuden käsitettä. Olisi suotavaa, että perusteluissa vahvemmin kannustettaisiin energiaa kuluttavan laitteen elinkaaren aikaisten energia- ja muiden kustannusten huomioimiseen osana kustannustehokkuuden arvioimista. Perusteluissa voisi myös olla viittaus hankintadirektiivin tai valmisteilla olevan kansallisen uuden hankintalain sääntöön elinkaarikustannuksista.

Kansantaloudellisesti kustannustehokkainta ja vaikuttavinta on tuottaa näitä tietoja, työkaluja ja palveluja keskitetysti julkisten hankintojen neuvontapalvelussa, jonka toimintaedellytykset pitää turvata.

Helsingissä 10.10.2016
Motiva Oy



toimitusjohtaja
Hille Hyytiä